

Ryszard Ciemiński

Ochrona krajobrazu kulturowego wsi polskiej - konferencja w Tucholi

Ochrona Zabytków 41/1 (160), 65

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Nie wymienia ona jednak całego bogactwa różnorodnych prac podejmowanych przez Profesora w trakcie Jego pięćdziesięcioletniej działalności, tzn. od czasu ukończenia studiów (1933–1983).

Z okazji 40-lecia pracy naukowej uczniowie i współpracownicy ofiarowali Profesorowi w dowód uznania dla Jego wielkich zasług XVI tom Studiów i Materiałów do Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki, który zawierał artykuł Profesora.

W 1984 r. hold Profesorowi złożyło Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków nadając Mu pierwsze członkostwo honorowe stowarzyszenia. Uroczystość nadania odbyła się w Zamku Królewskim w Warszawie, z którego współczesnymi dziejami postać Piotra Biegańskiego jest trwale związana.

W 1985 r. na uroczystym posiedzeniu Rady Wydziału Architektury PW obchodzono 50-lecie pracy prof. P. Biegańskiego. Uroczystość ta odbyła się w gmachu Wydziału Architektury przy ul. Koszykowej 55, gdzie Profesor spędził większość swego życia, któremu poświęcił wiele czasu i wysiłku, aby utrzymać tradycyjnie wysoki poziom nauczania młodzieży, co podkreślał przy każdej okazji.

Profesor Piotr Biegański zmarł 12 stycznia 1986 r., o czym zawiadomiono mnie telefonicznie tego samego dnia. Do ostatnich dni pracował zawodowo i chociaż chorował, śmierć jego była dla wszystkich zaskoczeniem. Wprawdzie od kilku lat był na emeryturze, ale Jego obecność i żywe zainteresowanie instytucyjnymi sprawami przystaniały jego wiek i zmęczenie wyteżoną, wieloletnią pracą.

Pracował do ostatnich chwil swego życia, pozostawiając jakby w testamencie swym uczniom umiłowanie nauki, rzetelne wykonywanie zawodu i wypełnianie podjętych obowiązków. Zostawił po sobie pamięć człowieka wielkiej pracy i życzliwości, służącego radą i chętnie dzielącego się swym wszechstronnym doświadczeniem.

Dużą zasługą prof. P. Biegańskiego jest to, że zarówno poziom nauczania, jak i autorytet Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej jest wysoki i ceniony tak w kraju, jak i w całej Europie.

prof. dr hab. Anna Czapska

OCHRONA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO WSI POLSKIEJ – KONFERENCJA W TUCHOLI

Konferencja odbyła się w dniach 27–30 maja 1987 r. Patronat nad konferencją przejął Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków (ICOMOS), resorty kultury i sztuki, ochrony środowiska i zasobów naturalnych oraz rolnictwa, leśnictwa i gospodarki żywnościowej oraz wojewoda bydgoski. Głównym organizatorem był Zarząd Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych z siedzibą w Warszawie.

We władaniu PGR-ów, Gospodarstw Rybnych, GS-ów, zakładów remontowych, szkół rolniczych, SKR-ów, ośrodków postępu rolniczego, przedsiębiorstw ogrodniczych itp. znajduje się 260 pałaców, 350 domów zabytkowych, 180 oficyn, 320 budynków mieszkalnych o zabytkowym charakterze, 9 zamków, liczne bramy, wieże, lamusy. „Niszczeniu ulegają zabytki przyrody – powiedział prof. dr Zdzisław Harabin, dyr. Departamentu Ochrony Przyrody i Powierzchni Ziemi z resortu ochrony środowiska. – Tak się dzieje w Ojcowie, w Karkonoszach, w rejonie Babiej Góry. 6000 ha parków objętych jest ścisłą konserwatorską ochroną. Nasze plany: powstanie Wigierskiego Parku Narodowego, Bieszczadzkiego Parku Narodowego, Pienińskiego Parku Narodowego. Tylko ostatnio 21 zabytkowych dębów w Szczogłowie, woj. kaliskie poszło pod siekiere, 15 drzew 150-letnich w woj. poznańskim. Oddzielny problem to kolizja pomiędzy naturalnym środowiskiem a owymi 40 tys. punktów składowania śmieci w naszym kraju, gdy zorganizowanych jest zaledwie 928. A także restytucja zasobów parkowo-pałacowych”.

O tym, czym jest naprawdę „krajobraz kulturowy”, mówił w swym wystąpieniu mgr Tadeusz Zieleniewicz, generalny konserwator zabytków. „W Tucholi jesteśmy już po raz drugi – mówił z

kolej mgr Andrzej Michałowski, dyr. Zarządu Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych w Warszawie. – Po raz pierwszy byliśmy w tym mieście w maju 1978 r., z okazji I Ogólnopolskiego Zjazdu Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków. Już wówczas był dyskutowany problem współpracy PGR-ów z konserwatorami zabytków. W stołecznym Arsenale urządzono wystawę «Ochrona Zabytków w PGR-ach». Potem był rok 1982 i konferencja na Zamku Królewskim w Warszawie na temat: «Zabytkowych założeń ogrodowych». Na tymże zamku polski ICOMOS urządził w r. 1984 konferencję: «Ochrona budownictwa drewnianego jako znamienia krajobrazu kulturowego Polski». Były kolejne sesje ICOMOS-u w Krakowie, Warszawie, Opolu i Gnieźnie. Tematem wszystkich było: «Kształtowanie krajobrazu kulturowego».

Najważniejszą sprawą jest, ażeby wzrosła świadomość bezpośrednich użytkowników obiektów zabytkowych. Ażeby wzrósł poziom kultury społecznej. Istnieje nagła potrzeba lokalnego utożsamienia się z tymi obiektami. Ważny był rok 1984, gdy resort kultury podniósł rangę Zarządu Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Parkowych do szczebla instytucji centralnej. Dziś więc zatrudnia on 93 osoby. W ciągu 3 lat wykonano 15 dokumentacji parkowo-pałacowych, 16 znajduje się w realizacji”.

„Zatrata identyfikacji z miejscem, z regionem – powiedział w swoim referacie doc. dr Longin Majdecki, kierownik Katedry Urządzenia i Pielęgnowania Krajobrazu SGGW-AR w Warszawie – bywa wielce niebezpieczna i przejawia się pod wieloma postaciami, w tym i w założeniach parkowych, w sposobach ich traktowania przez obecnych użytkowników. Park

przez swój związek z krajobrazem jest elementem kształtującym ten krajobraz. Stąd nagła potrzeba, ażeby nasze rolnictwo stało się rolnictwem ekologicznym. Krajobraz bowiem to jeden nasz wspólny ogród. Stąd bierze się taka potrzeba indywidualizacji założeń parkowych. Takimi zaś właśnie bywały one w jeszcze całkiem niedawnej przeszłości...”

„Tam, gdzie jest ład przestrzenny, tam jest również ład gospodarczy – podkreślił inż. Henryk Płoch, przewodniczący Wojewódzkiego Związku PGR w Bydgoszczy. – Niebagatelna wydaje się rola planu zagospodarowania przestrzennego kraju. Rozpoznanie, na równi, zasobów ekologicznych i kulturowych. Konserwatorzy natomiast wcale nie muszą występować w roli petentów wobec autorów planu zagospodarowania przestrzennego. Ważne jest jedno: działanie wyprzedzające. Jako że instrument planu zagospodarowania przestrzennego nie jest w dostatecznym stopniu wykorzystany przez konserwatorów zabytków i przyrody.”

W trakcie obrad odbył się objazd zabytkowych parków woj. bydgoskiego. Uczestnicy zwiedzili m.in. Samostrzel, Grocholin, Zalesie, Lubostroń, Runów.

W tucholskiej konferencji wzięło udział 156 osób. Jej interdyscyplinarność, kompleksowość spojrzenia na wiele spraw z zakresu ochrony zabytkowych założeń pałacowo-ogrodowych może być odczytana jako próba nadania w sposób ostateczny należytej tym sprawom rangi i znaczenia. Słowa uznania należą się więc gospodarzom ziemi tucholskiej, instancjom wojewódzkim, jak też Zarządowi Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych w Warszawie.

Ryszard Ciemiński